

ปัญหาระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครอง¹

ณัฐพล เหล็กเกิดผล²

การฟ้องคดีปกครองระยะเวลามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต้องทำการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดมิฉะนั้นศาลปกครองจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา และมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ คดีปกครองเป็นคดีพิพาทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น การฟ้องคดีปกครองย่อมส่งผลกระทบต่อประโยชน์หรือส่วนได้เสียของรัฐและสังคมโดยรวม และจากการที่คดีปกครองไม่จำเป็นต้องมีทนายความในการฟ้องคดี ประชาชนสามารถฟ้องคดีเองได้ โดยมีเจ้าหน้าที่คดีปกครองเป็นผู้ตรวจสอบคำฟ้องและให้คำแนะนำในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง แต่ระยะเวลาที่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในตัวบทกฎหมาย ทั้งในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 อย่างเช่นคดีปกครองฝรั่งเศส จากการศึกษาจึงสามารถสรุปและนำไปสู่การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเรื่องของเงื่อนไขระยะเวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องคดีปกครองของไทย ดังนี้

1. ปัญหาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 ไม่มีกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครอง

การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการฟ้อง การร้องขอ การเรียกบุคคล หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเป็นคู่กรณีในคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณา การรับฟังพยานหลักฐาน และการพิพากษาคดีปกครอง นั้นไม่มีการกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครองไว้อย่างชัดเจน ระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องขึ้นอยู่กับระยะเวลาสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงซึ่งไม่มีการกำหนดระยะเวลาแน่นอนอย่างเช่นในประเทศฝรั่งเศส หากวิเคราะห์แล้วก็จะมีส่วนดีและส่วนเสีย จากการที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งต่างจากศาลปกครองฝรั่งเศสที่มีการกำหนดระยะเวลา 4 เดือน โดยการกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นอยู่ในรูปแบบของการกำหนดระยะเวลาจากขั้นตอนกระบวนการ กล่าวคือ ศาลปกครองจะกำหนดจากวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งการที่ไม่

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จริงเกียรติ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจนนั้นประชาชนผู้ฟ้องคดีนั้นย่อมเกิดความไม่พอใจต่อศาลปกครอง และได้รับความเดือดร้อนเสียหายกว่าจะได้รับการเยียวยาใช้เวลานานจนอาจเกิดความเดือดร้อนเกินสมควร ทำให้ประชาชนต้องทนทุกข์กับปัญหาที่เกิดขึ้น และยังต้องทนรับสภาพปัญหานั้นจนเหมือนจะชินชาต่อความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม แต่ทั้งนี้เองการกำหนดระยะเวลานั้นมิใช่แต่เพียงกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแต่ต้องกำหนดทั้งกระบวนการ ดังนั้น จึงเป็นปัญหาในการใช้และการตีความกฎหมาย เกิดเป็นช่องว่างของกฎหมายและทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่าผู้ที่มิอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาทางกฎหมายใช้หรือตีความกฎหมายตามอำเภอใจ หรือใช้และตีความกฎหมายโดยก่อให้เกิดผลอันประหลาดพิสดารไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเมื่อไม่มีการกำหนดแล้วย่อมส่งผลให้ประชาชนสูญเสียความจากความล่าช้าที่กฎหมายไม่มีการกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

2. ปัญหาตามที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 ไม่มีกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องก่อนวันกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเห็นได้ว่า เอกชนผู้ฟ้องคดีจะอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบฝ่ายผู้ถูกฟ้องคดีเป็นอย่างมาก เพราะคดีปกครองโดยทั่วไป เป็นข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งฝ่ายรัฐย่อมมีเครื่องมือต่าง ๆ มีกลไกระบบงานและบุคคลกรที่พร้อมเพรียงในการต่อสู้คดีมากกว่าประชาชน รวมทั้งพยานหลักฐานส่วนใหญ่มักจะอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เพราะฉะนั้นกระบวนการพิจารณาในศาลปกครองจึงต้องเอื้อต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่ข้อกำหนดควรต้องเป็นไปตามบริบทที่เป็นอยู่ของสังคมไทยซึ่งน้ำหนักในส่วนดีและส่วนเสียแล้วเลือกให้เหมาะสม ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้รวมระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องคดีปกครองไว้กับวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้ด้วยกัน โดยไม่มีกรอบระยะเวลาที่แน่ชัด แล้วแต่จะพิจารณาเป็นคดี ๆ ไป เมื่อองค์กรคณะได้รับสำนวนคดีจากตุลาการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้ตุลาการหัวหน้าคณะมีคำสั่งกำหนดวันหนึ่งวันใดเป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง เป็นการให้อำนาจตุลาการที่อาจใช้ไปในทางที่ไม่สุจริตได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีได้ และอาจจะมองว่าในการพิจารณาคดีตุลาการอาจทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีไม่เป็นกลางอีกด้วย

3. ปัญหาตามที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 เกี่ยวกับการไม่กำหนดระยะเวลาดำเนินการสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

เมื่อพิจารณาตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 มิได้เขียนกำหนดระยะเวลาดำเนินการสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้อย่างชัดเจน

มีเพียงกำหนดให้ศาลแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน จึงเป็นการไม่กำหนดระยะเวลาที่มีขอบเขตแน่นอนในการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งการแสวงหาข้อเท็จจริงนั้น เป็นหัวใจหลักที่จะพึงอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งเป็นการให้อำนาจตุลาการเจ้าของสำนวนอย่าง กว้างขวางในการแสวงหาข้อเท็จจริง ดังนั้นระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 ควรให้มีการกำหนดระยะเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดย ตุลาการเจ้าของสำนวนอย่างชัดเจน อย่างเช่น กำหนดระยะเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงภายหลังจาก เสร็จสิ้นการตอบโต้ทางเอกสารจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 90 วันนับแต่ศาลปกครองได้รับ คำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติม และให้ตุลาการเจ้าของสำนวนสรุปข้อเท็จจริงภายใน 15 วันนับแต่วันสิ้นสุด การแสวงหาข้อเท็จจริง และหากตุลาการเจ้าของสำนวนไม่ปฏิบัติ ก็ควรเปิดโอกาสให้มีระบบตรวจสอบ ภายในของศาลเองระหว่างตุลาการเจ้าของสำนวนต่อศาลปกครองได้ดังเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

เมื่อพิจารณาถึงการแก้ไขปัญหาระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครองตามพระราช - บัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทาง หรือวิธีการแก้ไขโดยแบ่งเป็นกรณี ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 ไม่มีกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครอง

ผู้ศึกษาเห็นว่าหากกำหนดขอบเขตระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยการบัญญัติอย่างชัดแจ้ง ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 ได้บัญญัติให้การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับ การฟ้อง การร้องสอด การเรียกบุคคล การดำเนินกระบวนการพิจารณา การรับฟังพยานหลักฐาน และการ พิพากษาคดีปกครอง รวมถึงมาตรการหรือการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษานอกจากที่บัญญัติไว้ ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ วิธีการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง จึงกล่าวได้ ว่าหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในบทบัญญัติของกฎหมายอื่นก็สามารถกระทำได้ การพิจารณาคดีความควรเสร็จ สิ้นไปอย่างรวดเร็ว รอบคอบ ถูกต้อง และเป็นธรรม ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ด้านระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งอาจกำหนดในรูปแบบการกำหนดขอบเขตระยะ ระยะเวลาเฉพาะ อย่างเช่น กำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยให้ต้องกระทำภายใน 4 เดือน นับแต่วันฟ้องวันแรก อย่างเช่นการพิจารณาคดีปกครองของฝรั่งเศส หรือการกำหนดขอบเขตระยะเวลาของ ขั้นตอนแต่ละช่วงในกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง รวมถึงกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาแก้ไขเพิ่มเติม คำฟ้อง อย่างเช่นในการอุทธรณ์คำสั่งปกครอง ทั้งนี้การแก้ไขเพิ่มเติมอาจมีการกำหนดระยะเวลาแก้ไข เพิ่มเติมคำฟ้องในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ศึกษามี

ความเห็นในช่วงแรกของการเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้วยบริบทของกระบวนการพิจารณาคดีทางปกครอง และ ข้อจำกัดของระบบราชการและศาลปกครองเองนั้น หากมีการแก้ไขในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แม้จะได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแล้ว แต่หากการแก้ไขเพิ่มเติมไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของในแต่ละคดีก็จะเป็นกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีที่ตึงเกินไปไม่ยืดหยุ่น อาจเกินความรีบร้อนให้เสร็จสิ้นจนเกิดข้อผิดพลาดที่นำมาสู่ผลเสียต่อคู่ความในคดีได้

2. ปัญหาตามที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 ไม่มีกำหนดระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องก่อนวันกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

ควรแก้ไขโดยการกำหนดขอบเขตระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง เช่น แก้ไขเป็นภายใน 4 เดือน นับแต่วันที่ยื่นคำฟ้องครั้งแรกเป็นลายลักษณ์อักษรในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ให้บัญญัติถึงระยะเวลาของการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องไว้ในตัวบทกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็คือ ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ปัจจุบันในเรื่องของระยะเวลาการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องนั้นมีการบัญญัติอยู่ในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 เมื่อองค์คณะได้รับสำนวนคดีจากตุลาการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้ตุลาการหัวหน้าคณะมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี และศาลต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน เมื่อมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีแล้วหากมีคำฟ้องเพิ่มเติม คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม หากยื่นต่อศาลหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงไม่ให้ศาลรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดี และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงเป็นวันสิ้นสุดการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีปกครอง ซึ่งในแต่ละคดีนั้นไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

3. ปัญหาตามที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 เกี่ยวกับการไม่กำหนดระยะเวลาวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง

โดยที่ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 เกี่ยวกับการไม่กำหนดระยะเวลาวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ชัดเจน นั้นจากการที่ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 62 เมื่อองค์คณะได้รับสำนวนคดีจากตุลาการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

ให้ตุลาการหัวหน้าคณะมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี และศาลต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน เมื่อมีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีแล้วหากมีคำฟ้องเพิ่มเติม คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม หากยื่นต่อศาลหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้ศาลรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดี และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ควรมีการแก้ไขให้มีการกำหนดขอบเขตระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง หรือกำหนดขอบเขตระยะเวลาแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง เพื่อเป็นการวางบรรทัดฐานและก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของประชาชนในการพิจารณาคดีปกครองว่าจะได้รับการดำเนินการที่รวดเร็ว อันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ส่วนหนึ่ง แต่ก็ยังคงมีความยืดหยุ่นให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาหรือขยายระยะเวลาดังกล่าวได้บนหลักที่คำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม หากมีการบัญญัติไว้ในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 6 ซึ่งมีความยืดหยุ่นมากกว่าการบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เนื่องจากหากมีการแก้ไขในพระราชบัญญัติแล้วจะต้องผ่านกระบวนการแก้ไขตามรัฐธรรมนูญ แต่หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ก่อนเพื่อประเมินความเหมาะสมของการกำหนดระยะเวลา ผู้ศึกษามีความเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากกว่า เนื่องจากตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 6 ได้บัญญัติให้คำนึงถึงประโยชน์แห่งความยุติธรรม กล่าวคือ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีควรแก้ไขคำขอ ศาลมีอำนาจที่จะยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสมได้

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

ขวัญชัย สันตสว่าง. **กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ Comparative Administrative Law**. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

คณิต ฅ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. **คำอธิบายกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.

_____. **คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

โกคิน พลกุล. “ระบบวิธีพิจารณาคดีปกครอง.” ใน เอกสารประกอบคำบรรยาย กฎหมายปกครองชั้นสูง

LAW 6203 หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.

สมชัย ชีมาอุตมากร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์, 2557.

สุริยา ปานแป้น และอนวัจน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล และคณะ. วิธีพิจารณาปกครองเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้

คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ประสาธ พงษ์สุวรรณ และบุญอนันต์ วรรณพานิชย์. “ระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองของประเทศฝรั่งเศส.”

วารสารวิชาการศาลปกครอง 1, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2544): 95-106.

อัครวิทย์ สุมาวงศ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย นิติกรรม สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 8

(สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิต), 2555.

วิทยานิพนธ์

ชิปรัฐ อัครวงษ์. “ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาปกครองของไทย : ศึกษาเฉพาะ กรณีกระบวนการ

พิจารณาในศาลปกครองชั้นต้น.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจ

บัณฑิตย, 2557.

มาเรียม วิมลธร. “ศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ : ศึกษากรณีข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งและ วิธีพิจารณาคดี

ปกครอง.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

เอกสารอื่นๆ

ณัฐกฤช มุสิกะโสภณ. การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง-สภาผู้แทนราษฎร [Online]. Available URL:

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1445. 2562

(กุมภาพันธ์, 15).

ศาลปกครอง. กระบวนการพิจารณาคดีชั้นการแสวงหาข้อเท็จจริง [Online]. Available URL: [http://](http://admincourt.go.th/admincourt/site/02judicial.html?page=02_judicial_752)

admincourt.go.th/admincourt/site/02judicial.html?page=02_judicial_752. 2562 (กุมภาพันธ์, 16).

_____. การสรุปสำนวน [Online]. Available URL: [http://admincourt.go.th/admincourt/site/](http://admincourt.go.th/admincourt/site/02judicial.html?page=02judicial_753)

[02judicial.html?page=02judicial_753](http://admincourt.go.th/admincourt/site/02judicial.html?page=02judicial_753). 2562 (กุมภาพันธ์, 16).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542.

ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543.